

Lygodium en een klimmende *Selaginella*, waarop we indertijd mooie heksembezems vonden, die afgebeeld zijn op blz. 75 van den eersten jaargang en waar men verdere bijzonderheden beschreven vindt.

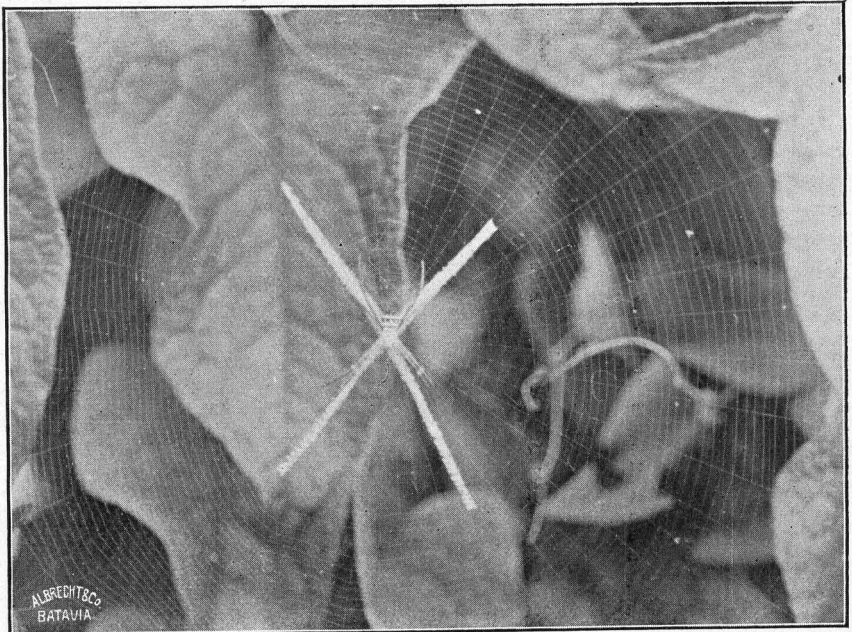
Dat er ook van bijzondere botanie in het bosch van Depok nog heel wat meer te zien is, spreekt vanzelf. Het weinige hier gegeven was echter 't voornaamste van 't geen we bij ons voorgaand bezoek aan het Depoksche bosch opmerkten.

A. J. K.

VAN EEN MERKWAARDIG SPINNEWEB.

Voor kort werd ik, door het inlandsch personeel, gewezen op een allermerkwaardigst natuurvoortbrengsel, een zeer bizonder samengesteld spinneweb. Het net, dat vrij groot was, geleek veel op dat van onze Hollandsche kruisspin, maar deze Javaansche „Krabbelgauw”

— om met van EEDEN te spreken, droeg de naam van kruisspin met meer recht, dan haar Hollandsche verwante. Het kruis op den rug der Hollandsche matrone is gebroken en fragmentarisch, ja dikwijls kost het moeite er nog een kruis in te herkennen. De Javaansche echter, draagt het kruis niet op haren rug, maar ze spint het in haar web, op de wijze van de kruisjes in het wapen van ons dierbare Amsterdam. Als men goed keek, dan kon men

duidelijk zien hoe die witte banen aangebracht waren. Elk ervan bestond uit een zigzaglijn met zeer scherpe hoeken, een soort van wenteltrap die naar het centrum van het web voerde; klaar als de Indische zonnedag was de wijze waarop deze zuster van ARACHNE de merkwaardige banen vervaardigd had. In het centrum van het web, waar de vier banen samenkwamen, zat de schoone vervaardigster van het weefsel, gekleed in een hoepelrok, helder roodbruin met gele strepen, het kopborststuk was fijntjes gespikkeld met hetzelfde roodbruin en grijs en de pooten waren lichtbruin met vuilgele dwarsvegen.

De spin had op hoogst zonderlinge wijze in haar web plaatsgenomen. De acht pooten waren twee aan twee geschikt en elk paar geplaatst op een der witte banen, zoodat het geheel inderdaad de illusie gaf van een grillig gevormde orchidee, waarvan de banen de witte tepalen uitmaakten, die van een lichtbruin met geel honingmerk, de pooten der

spin, voorzien waren, terwijl het achterlijf der spin het labellum en het gespikkelde korborststuk, eindelijk, het rostrum vertegenwoordigden.

Alras rees natuurlijk de vraag, „imiteert die spin nu werkelijk een bloem, met het doel om eventuele bezoekers daarvan tot goeden buit te verklaren, kortom hebben we hier voor ons een duidelijk en onmiskenbaar geval van mimicry?”

Een lastig te beantwoorden vraag, want hoe is te bewijzen dat dit al dan niet het geval is. Ik besloot zoo in het voorbijgaan de spin in haar doen en laten te bespieden en hoewel die spionage de zaak niet geheel tot klaarheid heeft gebracht, verdient het waargenome wellicht toch vermelding.

Het web der spin was gesponnen tusschen de bladeren en vlakbij de bloemtrossen van de bekende *Bruidstranen* (*Antigonon leptopus* Hook.), die zeer druk door kleine *Honingbyen* (*Apis* spec.) bezocht werden.

Weldra bleek, dat vooral deze bijtjes in het, vrijwel vertikaal geplaatste web teland kwamen en ondanks hun angel, door de spin werden buitgemaakt. Kort nadat we de spin opgemerkt hadden, bleek op een goeden morgen, dat de banen uit het web verdwenen waren en tegelijkertijd hing er een prooi in, weer zoo'n arme drommel van een honingbij, die levend begraven was, op de manier van de Egyptische mummies, in een witte lijkwa van spinnenzijde. Dit bracht me op de gedachte, dat de spin die witte banen in haar web zou aanbrengen, om windsel voor haar mummies bij de hand te hebben.

Later echter vond ik zelfs één prooi in het net, terwijl de witte banen nog aanwezig waren. Waarom zou ze daar ook dat mooie kruis voor gebruiken, zoo'n spin heeft weefsel genoeg. Ik poogde van het vangen en inspinnen der prooi getuige te zijn, maar het lukte me niet een bij in het web te werpen en bovendien beschouwde de spin die hulp als een vijandige daad, daar ze dan terstond aanving het web hevig en rythmisch te schudden, als om iets ongewenschts te verwijderen. Toevallig 's avonds het web eens passeerend, bemerkte ik dat de spin er niet was. Zou ze onder een of ander blad een schuilplaats voor den nacht gezocht hebben? Neen, maar ze zat *onder* het kruis en benutte dat als dak.

Intusschen bleek dat geen heivaste gewoonte te zijn, want meer dan eens zat ze 's avonds ook wel boven op het web en op een goeden dag bleef ze ook overdag *onder* het web zitten en dat was geen uitzonderingsgeval, want dagenlang heeft ze daar op die wijze gezeten. Dat hierdoor de illusie van een bloem volkomen verstoord werd, behoeft geen betoog. De mimicrygedachte kreeg er een knauw door, temeer daar de spin ook onder het web zittend, dus terwijl de „lokbloem” niet funktioneerde, toch herhaaldelijk een prooi in het web kreeg. Nog een ander feit maakt twijfelachtig, dat we in die vertooning met het kruis een mimicryverschijnsel moeten zien. De prooi bestond uit de bijtjes die geregeld de Bruidstranen bezochten, slechts een enkele keer scheen de spin ook iets anders, dat niet meer te herkennen was ingewikkeld te hebben. Die bijtjes nu zullen zich wel aan de Bruidstranen gehouden hebben en zich niet door een imitatie-orchidee uit hun gewone doen hebben laten brengen. M. i. kwamen ze door toeval in het groote web terecht. Nóg een vraag, waarvoor diende dat zeer groote web, als de prooi gelokt door de „orchidee” toch alleen in het centrum van het web komen zou?

Ieder geloove ervan wat hij wil, maar schr. dezès zoekt een andere verklaring voor het geheimzinnige kruis, als het inderdaad eene beteekenis heeft, wat nog de vraag is.

Toen de regens veelvuldiger werden, zat de spin eerst langen tijd onder haar web, maar voldoende bescherming scheen ze door dat schamele dak toch niet te genieten, want

op een goeden dag rolde ze haar matjes op en spon een nieuw web onder een afdak.

Onder dat afdakje heeft ze wekenlang doorgebracht, maar eindelijk is ze ook vandaar en ditmaal voorgoed verdwenen. Slechts zelden heb ik op die plek een prooi in haar web bespeurd, zoodat ze misschien betere jachtvelden heeft opgezocht, mij met de gebakken peren, alias een aantal gissingen, in zake dat geheimzinnige kruis, achterlatend. Deze laat ik hier volgen, ze gaarne gevend voor betere.

Het witte kruis dan zou kunnen dienen, 1^e om zich beter te kunnen vasthouden, 2^e als beschutting bij nacht, bij gevaar *) of bij harden regen, 3^e om materiaal bij de hand te hebben voor het spoedige inwikkelen van een gevaarlijke prooi. Aan te nemen dat er nog een andere soort van mimicry, t. w. „warning colours” in het spel zou zijn, lijkt me gewaagd.

Intusschen is de schoone en merkwaardige dochter van het spinnenras hierdoor gesignaleerd en wie er lust in heeft kan er bij gelegenheid eens op letten, misschien brengt een gelukkige waarneming dan meer helderheid in de zaak.

S. LEEFMANS.

Bendo Redjo, Januari 1914.

*) De spin vluchtte bij aanraking achter haar kruis.

ONZE VOGELS.

VIII. Lijsters.

In een der nummers van deze reeks heb ik al eens aangetoond, hoe betrekkelijk gemakkelijk men zich met eenige kennis van Hollandsche vogels kan oriënteeren in de Indische vogelwereld. Het schijnt echter, dat ik met deze bewering te veel heb gezegd en dat ik haar nu bij een artikel over de lijsters van Indië wel mag terugnemen. Want zijn er niet eenige mijner kennissen, die beweren, dat ze de vogels in Holland wel kennen en die toch mijn *koetjita* (zie Fig. 1) een ekster noemden. En vind ik niet in een bekend woordenboek van de Maleische taal ¹⁾ achter een andere landsnaam van *Copsychus musicus*, n.l. *moeraï* het volgende: een soort vogel met rechten bek, wit en zwart gevlekt en met korten breeden staart. Ook over dezen zijn de geleerden het niet eens, (beware, ik zal dus nog eens het geheele woordenboek moeten doorzoeken. K.) b.v. volgens v. D. W. is het een zangvogel en een kwikstaartje! volgens PIST. een vogel, die een brassend geluid voortbrengt; volgens S. is zijn gezang zeer fraai; volgens D. B. is het een soort van ekster en volgens weer anderen is het een soort van lijster”. ²⁾ Ja, zoo gaat het nu in de wereld, de ondeskundige heeren, die misschien knap in het Maleisch waren, worden nog met initialen aangeduid, maar die het bij het rechte eind hadden worden slechts aangeduid met het vulgaire „anderen” en hun naam alzoo aan de vergetelheid prijsgegeven”. Want die „anderen” hadden goed gezien, de *koetjita* of *moeraï* is een lijstersoort. Toch vraag ik me wel eens af, is mijn hierboven genoemde stelling toch juist en kennen zij, die Holland kenden — in Indie althans beweren ze het — „alle plantjes en diertjes” in de flora en fauna van de omgeving van hun ouderlijk huis zoo slecht. Zouden ze zoo b.v. de lijster

¹⁾ *Nieuw Maleisch—Nederl. woordenboek* door H. C. KLINKERT, Leiden, BRILL.

²⁾ De *Encyclopedie van Ned.-Indië* noemt een onzer lijsters zelfs onder de *vorkstaaarten* (*Henicuridae*).